

3^ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης Βιβλιοθήκη Μουσείου Μπενάκη

Πίτσα Τσάκωνα

Υπεύθυνη Βιβλιοθήκης

Μουσείου Μπενάκη

Στις 5 και 6 Φεβρουαρίου του 2010, πραγματοποιήθηκε το 3^ο Συνέδριο Βιβλιοθηκών Τέχνης, το οποίο οργάνωσε η Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη και φιλοξενήθηκε στο Αμφιθέατρο του Νέου Κτηρίου του Μουσείου Μπενάκη, στην οδό Πειραιώς 138. Το θέμα του Συνεδρίου ήταν «Ψηφιοποίηση και εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στο χώρο των βιβλιοθηκών, των μουσείων και των αρχείων τέχνης» και αποτέλεσε συνέχεια του προηγούμενου συνεδρίου, στο οποίο είχαν χαρτογραφηθεί οι βιβλιοθήκες τέχνης και είχε τεθεί το πρόβλημα της ανάπτυξης συνεργασιών μεταξύ των βιβλιοθηκών σε διάφορους τομείς και ιδιαίτερα σε θέματα ψηφιοποίησης των συλλογών. Το Συνέδριο πραγματοποιήθηκε με την ευγενική χορηγία τριών φορέων, του Σωματείου «Οι Φίλοι του Μουσείου Μπενάκη», του Ινστιτούτου «Αρέθας» και της Εταιρείας Συστημάτων και Πληροφόρησης «Elidoc» και ήταν αφιερωμένο στη μνήμη του μεγάλου δωρητή της Βιβλιοθήκης, Αλέξανδρου Αργυρίου (1926-2009), ο οποίος πρόσφατα χάρισε όλη την βιβλιοθήκη του (πάνω από 20.000 τόμους βιβλία και περιοδικά) γύρω από την νεοελληνική λογοτεχνία, στο Μουσείο Μπενάκη.

Παράλληλα με το Συνέδριο, στις 5 Φεβρουαρίου, με πρωτοβουλία της Βιβλιοθήκης της Ελληνοαμερικανικής Ένωσης, και σε συνεργασία με την προϊσταμένη της, κυρία Δήμητρα Δημητροπούλου, η Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη, οργάνωσε ειδικό εργαστήριο (Workshop), το οποίο φιλοξενήθηκε στην Ελληνοαμερικανική Ένωση. Προσκεκλημένοι καθηγητές, τεκμηριωτές και επιστήμονες βιβλιοθηκονόμοι με προθυμία πήραν μέρος, αφιλοκερδώς κατέθεσαν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους και παρουσίασαν με ειδικά μηχανήματα και εργαλεία τρόπους ψηφιοποίησης έντυπου και αρχαιακού υλικού. Το εργαστήριο είχε μεγάλη απήχηση και το παρακολούθησαν περίπου 80 συνάδελφοι από διάφορα μέρη της Ελλάδας.

Στα πλαίσια του Συνεδρίου, η Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη οργάνωσε και μία έκθεση με θέμα «Ταξιδιώτες στην Ελλάδα (1900-1950) από τη συλλογή της Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη», στην οποία οι σύνεδροι είχαν την ευκαιρία να επισκεφθούν μερικές από τις πολύτιμες και μνημειακές εκδόσεις της Βιβλιοθήκης και να γνωρίσουν μέσα από τα μάτια, τη ζωγραφική, τα κείμενα και τις μοναδικές φωτογραφίες των περιηγητών μία άλλη Ελλάδα που χάνεται σιγά-σιγά και που καθημερινά νοσταλγούμε όλο και περισσότερο.

Το Συνέδριο παρακολούθησαν περίπου 200 άτομα, ενώ οι γραπτές αιτήσεις για συμμετοχή που είχε δεχτεί η Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη ήταν πολύ περισσότερες. Πάνω από 270 ήταν οι επίσημες συμμετοχές, όμως τελικά δεν κατάφεραν να παρουσιαστούν όλοι οι σύνεδροι και η προσέλευση ήταν μικρότερη. Οι ενδιαφέρουσες εισηγήσεις των ομιλητών κατέδειξαν ακόμα μια φορά την ανάγκη της υποστήριξης και της συνέχισης του θεσμού του Συνεδρίου Βιβλιοθηκών Τέχνης, που πρώτη ξεκίνησε η Βιβλιοθήκη της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών με την ακάματη διευθύντριά της κυρία Νίκη Ζαχιώτη, ένα θεσμό που σκοπό έχει να βοηθήσει στην καλύτερη αξιοποίηση των συλλογών και στη σωστή λειτουργία των βιβλιοθηκών, μέσα από συνεργασίες και ανταλλαγές εμπειριών. Τα συμπεράσματα του Συνεδρίου που ακολουθούν παρακάτω δίνουν ακριβώς το στίγμα και την ανάγκη αυτής της επαφής και της αλληλοστήριξης.

Τα συμπεράσματα προέκυψαν από το στρογγυλό τραπέζι, στο οποίο πήραν μέρος η κ. Νίκη Ζαχιώτη, Διευθύντρια της Βιβλιοθήκης της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών, η κ. Στεφανία Μεράκου, Μουσικολόγος, Διευθύντρια της Μεγάλης Μουσικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος «Λίλιαν Βουδούρη» και η κ. Πίτσα Τσάκωνα, Υπεύθυνη της Βιβλιοθήκης του Μουσείου Μπενάκη και Πρόεδρος της οργανωτικής επιτροπής του Συνεδρίου.

- 1) Διαπιστώθηκε το γεγονός ότι οι βιβλιοθήκες και τα αρχεία προχώρησαν στην ψηφιοποίηση του υλικού τους αποσπασματικά, προκειμένου να ακολουθήσουν το ρεύμα της εποχής και να μην μείνουν πίσω στο δρόμο που έχει χαράξει η νέα τεχνολογία, η οποία επιβάλλει στις βιβλιοθήκες άλλους ρυθμούς και άλλου είδους υπηρεσίες. Η χρησιμοποίηση όμως διαφορετικών λογισμικών ψηφιοποίησης και η μη χρησιμοποίηση ενδεδειγμένων προτύπων δεν έδωσε τη δυνατότητα να δημιουργηθούν προϋποθέσεις συμβατότητας και διαλειτουργικότητας μεταξύ των βιβλιοθηκών. Θα μπορούσε για παράδειγμα να χρησιμοποιηθεί το πρότυπο «Οδηγός καλών πρακτικών για την ψηφιοποίηση και την μακροπρόθεσμη διατήρηση πολιτιστικού περιεχομένου», όπως προέκυψε από την «Κοινωνία της Πληροφορίας» στην διεύθυνση
http://digitization.hpclab.ceid.upatras.gr/Odhgos_kalwn_praktikwn1.0.pdf ή ακόμα, θα μπορούσε για παράδειγμα να χρησιμοποιηθεί το πρωτόκολλο OAI-PMH (Open Archives Initiative-Protocol for Metadata Harvesting), προκειμένου να εξασφαλιστεί η αξιοπιστία των ψηφιακών τεκμηρίων, η διατήρησή τους και η δυνατότητα μεταφοράς τους, η κατάλληλη μορφή των μεταδεδομένων, η δυνατότητα εξαγωγής δεδομένων από το διαδίκτυο. Επομένως, τονίζεται ακόμα μια φορά η ανάγκη συνεργασίας, δεδομένου ότι καμμία βιβλιοθήκη δεν μπορεί να καλύψει μόνη της όλες τις ανάγκες και κυρίως η συνεργασία για την καθιέρωση προτύπων ψηφιοποίησης.

- 2) Επισημάνθηκε και πάλι η επιτακτική ανάγκη συνεργασιών μεταξύ των βιβλιοθηκών, αρχείων και μουσείων, με κάθε δυνατό μέσο και σε πολλά επίπεδα, προκειμένου να επιτύχουμε καλύτερα και αξιόπιστα αποτελέσματα, να υπάρχουν οικονομικά οφέλη και καλύτερη εξυπηρέτηση των χρηστών. Στο πλαίσιο του παραπάνω στόχου, κρίθηκε σκόπιμο να δημοσιοποιούνται έγκαιρα, τα προς υλοποίηση προγράμματα ψηφιοποίησης, ώστε να αποφεύγονται τυχόν επικαλύψεις. Επίσης, κρίθηκε απολύτως απαραίτητη η διεπιστημονική αντιμετώπιση των θεμάτων που σχετίζονται με την επιστημονική τεκμηρίωση, την ορολογία και τη θεματική απόδοση του ψηφιακού περιεχομένου. Τέλος, η δημιουργία του δικτυακού κόμβου του συνδέσμου βιβλιοθηκών και αρχείων τέχνης, που σχεδιάστηκε και υποστηρίζεται από τη βιβλιοθήκη της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών, θεωρούμε ότι αποτελεί ένα δίαυλο επικοινωνίας και ενημέρωσης πάνω σε θέματα που μας ενδιαφέρουν και θα πρέπει να εμπλουτιστεί και να αξιοποιηθεί, στο μέγιστο βαθμό.
- 3) Η εμφάνιση και υιοθέτηση προγραμμάτων ψηφιοποίησης, η δημιουργία μεταδεδομένων και ιστότοπων, απαιτεί ολοένα και πιο εξειδικευμένο προσωπικό στις βιβλιοθήκες τέχνης και στο προσωπικό των αρχείων. Χρειάζεται συνεχής επιμόρφωση των βιβλιοθηκάρων με ειδικά σεμινάρια σε θέματα διαχείρισης της γνώσης και ορολογίας, με ειδικά εργαστήρια σε θέματα εργαλείων και εφαρμογών των νέων τεχνολογιών. Απαιτείται διαρκής ενημέρωση και εκμετάλλευση των ευκαιριών που μας δίνονται από επιτυχημένες προσπάθειες και εμπειρίες από ειδικά καταρτισμένους ανθρώπους. Η εξέλιξη των βιβλιοθηκών μας, εξαρτάται από τους σωστά μορφωμένους και εκπαιδευμένους βιβλιοθηκονόμους.
- 4) Τονίστηκε η ανάγκη της συντονισμένης προσπάθειας και συμμετοχής των βιβλιοθηκών τέχνης σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα. Τα οικονομικά οφέλη από την ένταξη των ψηφιοποιημένων συλλογών μας σε δοκιμασμένα προγράμματα είναι μεγάλα, αρκεί η ένταξη αυτή να γίνεται συντονισμένα και σε συνεργασία με ομοειδείς φορείς για την αποφυγή επαναλήψεων και επικαλύψεων. Η προκήρυξη προγραμμάτων ψηφιοποίησης της «Ψηφιακής σύγκλισης» μας δίνει τη δυνατότητα να συνεργαστούμε και οι υποψήφιοι φορείς να ακολουθήσουν σωστά πρότυπα και κατάλληλες πρακτικές. Μικρές ομάδες από βιβλιοθήκες ή αρχεία με παρεμφερές υλικό πρέπει να συντονιστούν, να μπουν σε μεγάλες βάσεις δεδομένων ώστε να συμμετέχουν και να γίνονται κοινωνοί στην παροχή της γνώσης και της διακίνησης της πληροφορίας στον παγκόσμιο ιστό. Το παράδειγμα της Europeana είναι ένας σωστός στόχος σε αυτή την κατεύθυνση.

Στο στρογγυλό τραπέζι δεν αποφασίστηκε ποιο θα είναι το θέμα του επόμενου συνεδρίου, ούτε και ποια βιβλιοθήκη θα το αναλάβει. Όμως, η Επιτροπή Οργάνωσης του 3^{ου} Συνεδρίου προτείνει δύο θεματικές προκειμένου να δώσει το έναυσμα και να προσκαλέσει φορείς από τις

βιβλιοθήκες τέχνης να διατυπώσουν την γνώμη τους, όσον αφορά στα θέματα αυτά, και ενδεχομένως, να υιοθετήσουν κάποιο και να αναλάβουν την διοργάνωση του επόμενου συνεδρίου. Τα θέματα που προτείνονται είναι:

- 1) «Συντονισμένες προσπάθειες ψηφιοποίησης και προβολής του υλικού των βιβλιοθηκών τέχνης, συντονισμένες προσπάθειες για δημιουργία κόμβων, ιστότοπων και άλλων υπηρεσιών πληροφόρησης»,
- 2) «Καθιέρωση ενιαίας επιστημονικής ορολογίας και θεματικής τεκμηρίωσης στις βιβλιοθήκες και αρχεία τέχνης».

Οι εισηγήσεις και τα συμπεράσματα του 3^{ου} Συνεδρίου Βιβλιοθηκών Τέχνης, όπως επίσης και οι παρουσιάσεις του σεμιναρίου που πραγματοποιήθηκε στη Βιβλιοθήκη της Ελληνοαμερικανικής Ένωσης είναι ανεβασμένες στο Internet, στο site του 3^{ου} Συνεδρίου, στη διεύθυνση

<http://3osynedrio-vivliothikwntexnis.wikidot.com>.